

Nr 55

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 17 mars 1961 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 132, har Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse.

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anmärkas följande.

I propositionen föreslås att skattskyldiga, som lämnat utfästelse om pension enligt den mellan Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska industrijänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbundet den 30 juni 1960 träffade överenskommelsen rörande bl. a. plan för kompletterande pensionsförmåner eller enligt annan överenskommelse med väsentligen likalydande innehåll, skall vid 1961 års taxering erhålla avdrag för härav föranledd avsättning till pensionsstiftelse, även om därigenom större avdrag erhålles än enligt kommunalskattelagens regler.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid beräkning av avdrag för avsättning till pensionsstiftelse enligt bestämmelserna i punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen under beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1961, skall, om därigenom större avdrag erhålles, gälla vad nedan i 2 § sägs.

2 §.

Skattskyldig, vilken lämnat utfästelse om pension enligt den mellan Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska industritjänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbund den 30 juni 1960 träffade överenskommelsen rörande bl. a. plan för kompletterande pensionsförmåner eller enligt annan överenskommelse av väsentligen likalydande innehåll och vilken under beskattningsåret verkställt sådan avsättning till pensionsstiftelse som till följd av överenskommelsen ålegat honom för att säkerställa efter utgången av år 1959 intjänad pension, äger, därest han under beskattningsåret icke verkställt annan avsättning till pensionsstiftelse, åtnjuta avdrag för avsättningen. För avsättning till sådan särskild stiftelse, som inrättats till följd av överenskommelse varom nyss sagts, må avdrag erhållas med 5 001 kronor, även om vad den skattskyldige till följd av överenskommelsen är pliktig avsätta icke uppgår till detta belopp.

Avdrag må dock ej åtnjutas med mindre de villkor för avdragsrätt, som angivas i punkt 2 första och andra styckena av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen, äro uppfyllda. Ej heller må avdrag erhållas till den del avsättningen gäller pensionering av någon som avses i fjärde stycket av samma anvisningspunkt.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Rörande motiveringen för det i propositionen framförda förslaget tillåter sig utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Inledning, s. 3.

Gällande rätt, s. 4—6.

Promemorian, s. 6—8.

Riksskattenämndens anvisning, s. 8—10.

Remissyttrandena, s. 10—15.

Departementschefen, s. 15—18.

Till utskottet har hänvisats de i anledning av propositionen väckta lika-lydande motionerna I: 657 av herrar *Stefanson* och *Yngve Nilsson* samt II: 786 av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte godkänna vid propositionen fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse, med den ändringen att 2 § andra stycket erhåller följande lydelse:

2 §.

Skattskyldig, vilken — — — detta belopp.

Avdrag må — — — äro uppfyllda.

Till behandling i förevarande sammanhang har utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 484 av herrar *Stefanson* och *Söderquist* samt II: 555 av herr *Wedén m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till nästa års riksdag om åtgärder i syfte att motverka den nedgång i företagssparandet som kan förutses inträda de närmaste åren som en följd av ATP-systemets införande, därvid i första hand bör prövas sådan ändring av skattelagstiftningen att rätt medgives till skattefri avsättning till konto inom rörelsen för utjämning av pensionskostnad enligt i motionerna angivna riktlinjer; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 490 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 575 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av vad i motionerna anförts

a) efter härom företagen skyndsamt utredning för 1962 års riksdag framlägga förslag, innebärande att arbetsgivare medgives rätt att — utöver de årliga avgifterna för tilläggs pensioneringen — skattefritt avsätta medel till egen pensionsfond i syfte att göra pensionsutfästelserna säkrare samt begränsa kostnadsövertäckningen på framtida generationer,

b) igångsätta förberedande utredning i syfte att — sedan ATP-fonderna nått en ur likviditetssynpunkt betryggande storlek och erfarenhet vunnits rörande storleken av arbetsgivarnas frivilliga avsättningar till egna pensionsfonder — begränsa de årliga pensionsavgifterna till ATP-fonderna till vad som erfordras för täckande av fondernas utgifter under året.

I fråga om motiveringen för de i motionerna framförda yrkandena, hänvisar utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, till motionerna II: 555, II: 575 och II: 786.

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I de likalydande motionerna I: 484 och II: 555 uttalas inledningsvis att en av grundförutsättningarna för en dynamisk politik, präglad av snabbt ekonomiskt framåtskridande, är att åstadkomma ett högt sparande, tillräckligt stort för att finansiera en kraftfull investeringsutveckling med bevarad samhällsekonomisk balans. Av de olika huvudformerna av sparandet, de enskilda individernas sparande (hushållssparandet), vari ingår det närbesläktade försäkringssparandet, det offentliga sparandet och företagssparandet, har det sistnämnda utgjort den största delen. Det har i allmänhet svarat för omkring hälften av det totala sparandet i landet. Att ersätta ett minskande företagssparande med ett ökat offentligt sparande vore olyckligt. Ett sådant försök torde för övrigt vara dömt att misslyckas på grund av att de offentliga utgifterna snabbt nog anpassas uppåt till de faktiska inkomsterna. Samhället har all anledning att stimulera hushållssparandet. Det kan emellertid säkerligen inte ökas så mycket att det ersätter företagssparandets väntade reduktion och leder till en tillräcklig ökning av

sparandets totala omfattning. De faktorer som i dagsläget verkar minskande på företagssparandet är dels vissa nyligen genomförda ändringar i reglerna för företagens beskattning, dels — och det torde vara av betydligt större räckvidd — vissa förhållanden som har samband med den allmänna pensionsreformen. Denna påverkar direkt företagets avsättningar till pensionsstiftelser och -fonder samt sparandet i SPP och andra försäkringsinrättningar. Avsättningarna till pensionsstiftelser (och -fonder) beräknas starkt minska. Företagens avsättningar till pensionsstiftelser har strax före ATP:s genomförande beräknats till ca 600 milj. kr. årligen. Större delen av detta sparande torde upphöra även om vissa avsättningar kommer att ske på grund av ITP. Härtill kommer att de i pensionsstiftelserna avsatta medlen i viss utsträckning kommer att förbrukas för pensioner och successiv inbetalning av ATP-avgifter. Den årliga minskningen vad angår denna sektor blir alltså vida större än angivna 600 milj. kr. Dessutom skulle detta sparande, som stigit år efter år, säkert fortsatt att stiga, därest inte pensioneringssystemet omlagts. Denna stegrings uteblivande utgör en tredje negativ verkan på sparandet av den nya pensionsordningen.

Den påfrestning på det interna företagssparandet som nu är aktuell är en direkt följd av den ändrade metoden för pensioneringskostnadernas finansiering eller rättare den ändrade periodiseringen av dessa kostnader. Det synes därför vara mest naturligt att anknyta diskussionen av den lämpligaste utformningen av erforderliga åtgärder för att trygga företagssparandet till detta förhållande.

Det må först erinras om att den faktiska totala kostnaden för upprätthållandet av ett visst pensionssystem inte påverkas av den tekniska uppbyggnaden av systemet. I ATP-systemet uttages tämligen små avgifter under systemets första tid. För åren 1960—1964 har avgiftsuttaget fastställts till 3, 4, 5, 6 resp. 7 procent av den pensionsgrundande inkomsten nämnda år. Dessa relativt låga avgifter under ATP-systemets första tid är en övergående företeelse. I de utredningar som föregick ATP-beslutet kalkylerades med ett avgiftsuttag för fullfunktionsstadiet av 15 procent av pensionsgrundande lön. Denna avgift motsvarar ca 10 procent av totallönen.

De avgifter som uttages under ATP-systemets första år är väsentligt lägre än de premier för mot ATP svarande pensionsförsäkring som tidigare inbetalats till exempelvis SPP eller de avsättningar till pensionsstiftelse som erfordrats för ett fullständigt tryggnade av pensionsutfästelsen före ATP-lagens tillkomst. Nuvarande skattelagstiftning öppnar inte möjlighet för företagen att bokslutmässigt reservera medel för de ökade pensionsavgifterna. Det är t. ex. inte möjligt att som avdragsgill kostnad göra avsättning av mellanskillnaden mellan en på rimliga förutsättningar rörande ränta, dödlighet m. m. baserad uppskattning av pensionskostnaden för den under ett visst år intjänade ATP-rätten och den avgift, som samma år utlägges till ATP-systemet. Denna mellanskillnad är under systemets första tid betydande. Efter hand som ATP-avgiften stegras krymper mellanskillnaden, men under en tidrymd av några decennier kommer företagen att i verk-

ligheten vara belastade med en allt större pensionsskuld, som enligt gällande lagregler inte tillåtes belasta boksluten och därför inte kommer att synas.

Enligt sitt syfte — att möjliggöra en utjämning av pensionskostnaderna — bör avsättningarna emellertid kunna tagas i anspråk tidigare, nämligen för betalning av avgift till ATP. Företagen har under ATP:s uppbyggnadstid då haft möjlighet att täcka in och utjämna pensionskostnaden. Samtidigt har den eljest inträdande nedgången i företagssparandet så långt möjligt kunnat undvikas.

Rätt till skattefri avsättning enligt vad i motionerna skisserats bör tillkomma inte endast aktiebolag utan alla rörelseidkare som deklarerar inkomst enligt bokföringsmässiga grunder. Med hänsyn till att problemen för företagssparandet — och därmed för en betydande del av det totala sparandet i samhället — är av omedelbar aktualitet är det angeläget att denna utredning bedrivs skyndsamt och med sikte på förslag till 1962 års riksdag.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 490 och II: 575* erinrar om att den obligatoriska tilläggpensioneringen är uppbyggd på fördelningsprincipen och anför vidare att tillämpningen av denna princip med därav följande låga avgiftsinbetalningar under en uppbyggnadsperiod innebär en övervältring av kostnaderna på framtida generationer. Farhågorna för att ett strikt tillämpande av fördelningsprincipen skulle leda till ett avsevärt sparandebortfall har gjort att man för åren 1960—1964 beslutat och för framtiden planerat avgifter som skulle leda till en högst betydande central fondering. Man kan räkna med att pensionsfonderna vid närmaste sekelskifte når upp i belopp av storleksordningen 100 miljarder kronor. Uppenbarligen innebär en sådan central fondering en oerhörd maktkoncentration. Den enskilda kapitalmarknaden skulle i huvudsak förlora sin betydelse och näringslivet för sin framtida utveckling och rationalisering i det väsentliga vara i händerna på de tillfälligt makthavande.

Enligt motionärernas mening är det av yttersta vikt att pensionssystemet kompletteras med åtgärder som ger systemet en högre grad av säkerhet. I detta syfte förordas att arbetsgivare — inom större såväl som inom mindre företag — får rätt att till egen pensionsstiftelse göra avsättningar upp till visst maximibelopp per år. Maximibeloppet bör vara den mot pensionsförpliktelserna svarande genomsnittliga verkliga årskostnaden enligt försäkringsmatematiska beräkningar och avsättningen under året kunna uppgå till skillnaden mellan detta maximibelopp och de avgifter arbetsgivaren har att inbetala för sina anställda. Härvid bör under visst år icke utnyttjad rätt till avsättning få ackumuleras och tillgodogöras under senare år. Bestämmelser angående fondernas avskiljande och angående säkerställande av dessa bör utfärdas i analogi med vad som hittills gällt i fråga om pensionsavsättningar inom eget företag.

En sådan avsättning finner även sin grund i ett rent företagsekonomiskt resonemang. Det skulle vara i överensstämmelse med »god köpmannased»

att — eftersom principen för bokföringslagen är att en rörelseidkare eller ett företag inte får framställa sin ställning såsom starkare än den verkliga är — pensionsförpliktelsen registrerades såsom skuld i företagets bokföring. Att en skuld i detta hänseende verkligen föreligger vinner enligt motionärernas mening stöd bl. a. i lagberedningens betänkande år 1937 (SOU 1937: 13), vars innehåll till viss del återgivits i motionen II: 575. Det förhållandet att aktiebolagslagen likväl inte stadgar skyldighet att redovisa kapitalvärdet av pensionsutfästelser såsom skuld betingas helt av praktiska skäl och av omtanke om arbetstagarnas intresse att komma i åtnjutande av en ordnad pensionering. Det sistnämnda skälet har nu bortfallit. Det kunde därför vara befogat att nu stadga skyldighet att redovisa pensionskund. För företag som tidigare inte haft pensionsfrågan ordnad skulle emellertid ett omedelbart ikraftträdande av en sådan bestämmelse innebära otvivelaktiga övergångssvårigheter beträffande vinstredovisningen. En rätt att successivt bygga upp en egen pensionsfond genom årliga avsättningar intill ett belopp, som tillsammans med gjorda inbetalningar motsvarar den genomsnittliga verkliga årskostnaden, skulle innebära en lämplig övergångsform. Det är en självklar sak att all avsättning till egen pensionsfond upp till angivet tak skall vara avdragsgill. Å andra sidan skall ianspråktagande av pensionsfond för inbetalning till den statliga pensionsfonden betraktas såsom intäkt i rörelsen. Ett system sådant som här diskuterats kan icke genomföras utan att en utredning först företages. Det är bland annat angeläget att en realistisk beräkning med hänsynstagande till uppskattad dödlighet, produktionsutveckling, ränteläge m. m. göres angående de verkliga genomsnittliga årskostnaderna för de utfästa pensionsförpliktelserna. En sådan utredning bör enligt motionärernas mening genomföras så snabbt att förslag kan föreläggas 1962 års riksdag. På längre sikt och sedan erfarenhet vunnits rörande företagens pensionsavsättningar inställer sig spørsmålet i vilken utsträckning central fondering är nödvändig, eller med andra ord hur stora avgifterna till de centrala fonderna i fortsättningen bör vara.

Det ligger i själva fördelningssystemet att de årliga avgifterna skall vara av den storlek att de täcker de löpande utgifterna i pensionssystemet. Uppenbarligen kan emellertid krav ställas därutöver. Säkerhet måste föreligga för att inte en stagnation eller nedgång i konjunkturerna försätter fonderna i likviditetssvårigheter. En viss buffertfond får sålunda anses vara behövlig. I den mån företagen bygger upp egna pensionsfonder — vilket enligt motionärernas uppfattning kommer att ske i raskare takt än som avsetts i fråga om de centrala pensionsfonderna — blir ytterligare pensionsfondering i de centrala fonderna onödig. En begränsning av avgifterna till dessa bör då genomföras. Slutligt ställningstagande till detta senare spörsmål kan inte tas förrän efter viss övergångsperiod. Frågan bör dock redan nu tas upp till förberedande behandling i den nyss förordade utredningen.

Till stöd för yrkandet i de likalydande *motionerna I: 657 och II: 786* anföres att avdragsrätt enligt det föreliggande författningsförslaget inte medges för avsättning, som avser att trygga pensionsutfästelser till sådan anställd

som avses i fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunal-skattelagen, d. v. s. i regel huvuddelägare i familjebolag eller denne närstående. Med en dylik bestämmelse kommer i familjeföretag verksamma aktieägare i en sämre ställning än övrig i företaget verksam personal. Detta förhållande är särskilt anmärkningsvärt med hänsyn till att huvuddelägare i familjeföretag efter ett utslag av försäkringsrådet 1959 skall betraktas som arbetstagare i förhållande till bolaget med avseende på socialförsäkringarna. De överenskommelser som träffats mellan arbetsmarknadens parter om kompletterande pensionsförmåner torde sålunda omfatta även huvuddelägare i företaget. I motionerna erinras vidare om att Kungl. Maj:t lagt fram förslag om att företagarna skall helt jämställas med anställda när det gäller beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Anledning att göra skillnad mellan huvuddelägare i bolag och övriga anställda i företaget i fråga om rätt till avdrag för pensionsavsättningar är på grund härav än mindre. De vidgade avdragsmöjligheterna skall enligt förslaget endast gälla vid 1961 års taxering. Det möter således inga svårigheter att kommande år ompröva avdragsrätten för familjebolagen därest så skulle anses motiverat.

Utskottet

Under sommaren 1960 träffades överenskommelse mellan Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska industritjänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbund om bl. a. en plan för kompletterande pensionsförmåner vid sidan av tillägs- och folkpensioneringen. Uppgårelsen hade formen av en rekommendation som senare antagits av samtliga de till arbetsgivareföreningen anslutna förbunden. I allt väsentligt likalydande överenskommelser har träffats av vissa andra arbetsmarknadsorganisationer.

De kompletterande pensionsförmånerna består av en del, hänförande sig till tjänstetid före den 1 januari 1960, och en del, hänförande sig till tjänstetid därefter. Förmånerna skall enligt uppgörelserna beredas antingen genom tecknande av pensionsförsäkring eller på annat betryggande sätt, därvid bestämmanderätten vilken metod som skall användas tillkommer de enskilda företagen. Beträffande metoden med pensionering utan försäkring har den 26 oktober 1960 träffats en särskild överenskommelse i fråga om sådana kompletterande pensionsförmåner, som intjänats efter 1959 års utgång. I det system, som tillskapats enligt sistnämnda överenskommelse, skall administrationen — uträkning och utbetalning av pensioner m. m. — i huvudsak ombesörjas av ett särskilt organ, Pensionsregistreringsinstitutet (PRI). Varje företag, som anslutit sig till systemet (det s. k. PRI-systemet), skall till tryggnad av förmånerna dels teckna kreditförsäkring i Försäkringsbolaget Pensionsgaranti, ömsesidigt, dels inrätta en särskild pensionsstiftelse och till denna avsätta ett belopp motsvarande den av PRI beräknade pensionsskulden, därvid såsom nyss nämnts endast ålderspension, som intjänats från och med den 1 januari 1960, omfattas av PRI-systemet.

Enligt gällande bestämmelser får avdrag vid beskattningen åtnjutas för avsättning till pensionsstiftelse intill dess stiftelsens förmögenhet uppgår till ett belopp som — bedömt på grundval av förhållandena vid beskattningsårets utgång — jämte framtida avgifter erfordras för att säkerställa utfästa pensioner jämte dyrtidstillägg o. dyl. Avdrag får således ske för de på beskattningsåret och tidigare år belöpande pensionskostnaderna men däremot inte för s. k. framtida kostnader.

Före tillkomsten av den allmänna tilläggspensioneringen ansågs bindande utfästelse om pensionsrätt föreligga även om ett företag förbehållit sig rätt att reducera förmånerna i händelse sådan pensionering infördes. I och med att detta skett måste emellertid sådant förbehåll beaktas, vilket medför att företagets rätt till avdragsgilla pensionsavsättningar nu är mindre än förut. För utrönande av vilken avsättning, som numera kan medges, torde det ofta vara nödvändigt för företag, som förbehållit sig rätt att reducera pensionsförmånerna med hänsyn till tilläggspensioneringen, att företa försäkringsmatematisk utredning.

I den förevarande propositionen föreslås att skattskyldiga, som lämnat utfästelse om pension enligt förenämnda överenskommelse mellan Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska industritjänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbund eller enligt andra överenskommelser med väsentligen likalydande innehåll, skall vid 1961 års taxering erhålla avdrag för härav föranledd avsättning till pensionsstiftelse, även om därigenom större avdrag erhålles än enligt kommunalskattelagens regler.

Propositionen får ses mot bakgrunden av att det på grund av tidsnöd och med hänsyn till rådande brist på försäkringsmatematiker inte sällan torde vara ogörligt för många företag, för vilka en försäkringsteknisk utredning av nyssnämnda slag erfordras för utrönande av den vid årets taxering avdragsgilla pensionsavsättningen, att i tid åstadkomma denna utredning. Företagen i fråga skulle således enligt kommunalskattelagens regler vid årets taxering inte kunna medges avdrag för någon pensionsavsättning, således inte heller den avsättning till PRI-stiftelse, vilken företaget enligt de inledningsvis berörda överenskommelserna kan vara skyldigt att göra.

Utskottet har intet att erinra mot att den föreslagna särskilda avdragsrätten medges vid årets taxering med hänsyn till att avsättningen till ifrågasvarande stiftelser åligger företagen såsom en skyldighet i enlighet med förenämnda överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter.

Propositionen innebär, att den i fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen inskrivna allmänna regeln att hänsyn vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i familjeföretag inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägare eller honom närstående, skall äga tillämpning även såvitt gäller den tillfälliga lagstiftningen. Avdrag för nu ifrågasvarande pensionsavsättningar skall således inte medges i den mån avsättningen gäller pensionering av nyssnämnd person.

I de i anledning av propositionen väckta motionerna I: 657 och II: 786 har yrkats att huvuddelägare och honom närstående skall likställas med övriga

anställda i företaget i fråga om rätt till avdrag för avsättning till PRI-stiftelser eller motsvarande stiftelser vid 1961 års taxering.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att den allmänna regeln i nyssnämnda anvisningspunkt tillkom år 1955 i samband med att lagstiftningen om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning av medel till pensionsstiftelse ändrades i väsentliga delar. Anledningen till dess införande var att det från taxeringsmyndigheternas sida framhållits att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning skett endast för att vinna obehöriga skattefördelar samt att detta missbruk av avsättningsmöjligheterna förekommit främst bland familjeföretagen. Det ansågs på grund härav lämpligt att beträffande avdragsrätten för avsättningar till pensionsstiftelse likställa familjeföretagen med enskilda rörelseidkare, vilka saknar möjlighet att göra pensionsstiftelseavsättningar för egen pensionering.

Riksdagen har senare vid ett flertal tillfällen haft att pröva om behov allmänt föreligger att bibehålla denna begränsningsregel. Senast har detta skett vid årets riksdag, som i enlighet med reservationsyrkandet i bevillningsutskottets betänkande nr 8 avslagit motioner om upphävande av begränsningsregeln. Utskottet anser att begränsningsregeln bör iaktas jämväl vid den nu ifrågavarande tillfälliga lagstiftningen och avstyrker med hänsyn härtill motionerna I: 657 och II: 786. Propositionen tillstyrkes av utskottet såväl på förevarande punkt som i här inte särskilt omnämnda delar.

I detta sammanhang har utskottet upptagit till behandling även de vid riksdagens början väckta motionerna I: 484 och II: 555 samt motionerna I: 490 och II: 575. Båda dessa motionspar avser att åstadkomma en vidgad rätt till skattefri avsättning med hänsyn till företagens pensionskostnader. Sålunda yrkas i förstnämnda motioner utredning om åtgärder för att motverka den nedgång i företagssparandet som enligt motionärernas mening kan förutses för de närmaste åren såsom en följd av införandet av den allmänna tilläggs pensioneringen. Därvid bör främst prövas rätt till avdrag för avsättning till konto för utjämning av pensionskostnad. I motionerna I: 490 och II: 575 yrkas i första hand rätt för arbetsgivare till avdrag för — utöver avgifter till tilläggs pensioneringen — avsättningar till pensionsfond i syfte att göra utfästa pensioner säkrare och begränsa kostnadsöverbältringen på framtida generationer. De begärda utredningarna avses skola vara skyndsamma så att förslag skall kunna föreläggas 1962 års riksdag. I motionerna I: 490 och II: 575 yrkas vidare — med hänsyn till att motionärernas förstahandsyrkande avser att hos de enskilda företagen skapa erforderlig fondering till säkerhet för tilläggs pensionerna — en förberedande utredning i syfte att begränsa de årliga avgifterna till den allmänna tilläggs pensioneringen.

Till grund för de framställda yrkandena ligger bl. a. resonemanget att avgifterna till den allmänna tilläggs pensioneringen är lägre under det inledande skedet än de avgifter som skulle utgå för en mot pensionsförmånerna svarande försäkring av den typ som tidigare tecknats för de anställda i SPP eller på annat sätt tillförsäkrats dem. I ett senare skede blir däremot förhållandet omvänt.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att finansieringen av den allmänna tilläggspensioneringen liksom folkpensioneringen sker enligt den s. k. fördelningsprincipen. Denna princip innebär att varje års utgifter skall täckas av de avgifter och andra inkomster som belöper på året. Då kostnaderna för utgående pensioner enligt den allmänna tilläggspensioneringen är jämförelsevis ringa under de första åren är det en konsekvens av systemets uppbyggnad på fördelningsprincipens grund att avgifterna till en början är låga. Då motionärerna gör gällande att företagens pensionskostnader i själva verket är högre under dessa år än vad som motsvarar de fastställda avgifterna jämför man med de avgifter som skulle utgå om försäkringen uppbyggts på ett annat system, nämligen det s. k. premiereservsystemet, vilket vanligen tillämpas inom privat pensionsförsäkring. I samband med tillkomsten av den allmänna tilläggspensioneringen prövades emellertid ingående, på vilken finansieringsmetod lagstiftningen lämpligen borde byggas upp. Därvid befanns fördelningssystemet böra ges företräde framför premiereservsystemet, bl. a. med hänsyn till dess fördelar i ett pensionssystem med värdebeständiga pensionsförmåner.

Enligt utskottets mening utesluter den valda finansieringsmetoden att företag, som inte utfäst sig att utbetala pensioner vid sidan av den allmänna tilläggspensioneringen, kan anses ha någon pensionsskuld utöver de författningen enligt föreskrivna avgifterna för denna pensionering. Härtill kommer att frågan, i vilken utsträckning rätt till avdrag efter tillkomsten av den allmänna tilläggspensioneringen skall medges för avsättning till pensionsstiftelse, nyligen varit föremål för överväganden av pensionsstiftelseutredningen, som i avgivet betänkande framlagt förslag till civilrättslig och skatterättslig lagstiftning på området. Förslaget är för närvarande föremål för remissbehandling.

Med anledning av motionärernas uttalande att en utökad rätt till skattefria pensionsavsättningar är motiverad med hänsyn till angelägenheten av att stimulera företagssparandet får utskottet erinra om att allmänna skatteberedningen vid sina överväganden har att beakta att tillräckliga möjligheter skapas för företagen till konsolidering och självfinansiering.

Med hänvisning till det anförda får utskottet frambålla att utskottet inte anser anledning för närvarande föreligga att tillstyrka de begärda utredningarna. Utskottet avstyrker således motionerna I: 484 och II: 555 samt motionerna I: 490 och II: 575.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition, nr 132, och med avslag på de likalydande motionerna I: 657 av herrar Stefanson och Yngve Nilsson samt II: 786 av herr Magnusson i Borås m. fl. — måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse;

B) att följande motioner, nämligen

- 1) de likalydande motionerna I: 484 av herrar Stefanson och Söderquist samt II: 555 av herr Wedén m. fl., ävensom
- 2) de likalydande motionerna I: 490 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 575 av herr Hjalmarson m. fl.,
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson*, Spetz, Gustaf Elofsson, Oscar Carlsson, Tage Johansson, Gösta Jacobsson och Kronstrand; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Kärrlander, Wiklund i Öjebyn, Engkvist, Magnusson i Borås, Christenson i Malmö, Darlin, Kristenson i Göteborg och Nilsson i Tvärälund samt fru Nettelbrandt*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I) av herrar *Hagberg, Spetz, Gösta Jacobsson, Kronstrand, Magnusson i Borås, Christenson i Malmö och Darlin* samt fru *Nettelbrandt*, vilka under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 657 av herrar Stefanson och Yngve Nilsson samt II: 786 av herr Magnusson i Borås m. fl. ansett att utskottet under punkten A) bort hemställa,

A) att riksdagen — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 132, icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas och med bifall till nyssnämunda motioner — måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse med den ändring av 2 §, som framgår av nedanstående såsom *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

2 §

Skattskyldig, vilken — — — — — detta belopp.

Avdrag må dock ej åtnjutas med mindre de villkor för avdragsrätt,

Reservanternas förslag

2 §

Avdrag må dock ej åtnjutas med mindre de villkor för avdragsrätt,

*Kungl. Maj:ts förslag**Reservanternas förslag*

som angivas i punkt 2 första och andra styckena av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen, äro uppfyllda. *Ej heller må avdrag erhållas till den del avsättningen gäller pensionering av någon som avses i fjärde stycket av samma anvisningspunkt.*

som angivas i punkt 2 första och andra styckena av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen, äro uppfyllda.

II) av herrar *Spetz, Kronstrand* och *Christenson* i Malmö samt fru *Nettelbrandt*, vilka ansett

dels att utskottet i fråga om de likalydande motionerna I: 484 av herrar *Stefanson* och *Söderquist* samt II: 555 av herr *Wedén* m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 490 av herr *Ewerlöf* m. fl. och II: 575 av herr *Hjalmarson* m. fl. bort anföra följande.

Mot bakgrunden av det behov av ökat totalt sparande som föreligger och som kan förutses bli än mer accentuerat de närmaste åren samt med hänsyn till den betydande andel, drygt hälften, av det samlade sparandet som företagssparandet utgör, så måste det vara av utomordentlig betydelse att upprätthålla och främja ett starkt sådant sparande.

I de föreliggande motionerna har uppmärksamheten fästs på olika omständigheter som hotar att verka allvarligt minskande på företagssparandet, i synnerhet på det interna företagssparandet som möjliggör finansiering av vederbörande företags egna investeringar. Förutom till vissa nyligen genomförda ändringar i reglerna för företagsbeskattningen hänvisar motionärerna till förhållanden som har samband med den allmänna pensionsreformen. Denna påverkar bl. a. direkt företagets avsättningar till pensionsstiftelser och pensionsfonder samt sparandet i SPP och andra försäkringsinrättningar. En betydande sparandeminskning inom denna sektor är att förutse därest inte kompensande åtgärder vidtages. Det bör i sammanhanget inte förbises att angivna sparformer dessutom skulle ha fortsatt att öka, därest inte pensioneringssystemet omlagts. Uteblivande av denna stegring utgör en ytterligare negativ faktor.

Betraktas det totala sparandet, bör naturligtvis såsom framhållits i motionerna den fondavsättning som kommer att ske inom ATP:s ram tas med i bilden. Hur stor del härav som kan komma företagen direkt till godo för finansiering av investeringarna inom företagssektorn sammanhänger i sin tur med hur reglerna för återlåningen utformas. Utskottet delar motionärernas uppfattning att dessa regler f. n. är klart otillfredsställande och bör få en för företagsinvesteringarnas finansiering mera ändamålsenlig utformning. Denna fråga, som handlägges av annat utskott, kommer att behandlas senare av innevarande riksdag.

I motionerna har visats hur den påfrestning på det interna företagsspa-

randet som nu är aktuell, har ett direkt samband med den ändrade metoden för pensioneringskostnadernas finansiering eller den ändrade periodiseringen av dessa kostnader. Utskottet finner i likhet med motionärerna det vara naturligt att anknyta diskussionen av den lämpligaste utformningen av erforderliga åtgärder för att trygga företagssparandet till detta förhållande. En följdriktig åtgärd är då att bereda företagen möjlighet till avdragsgill reservation i boksluten för åstadkommande av en företagsekonomiskt riktigare periodisering av den pensionskostnad som faktiskt svarar mot rätten i ATP. Det skulle kunna ske genom att företagen fick rätt att inom rörelsen avsätta medel till konto inom företaget för utjämning av pensionskostnaderna. Avsättningen borde i princip få ske med belopp som hålls under gränsen för en på rimliga antaganden beräknad faktisk kostnad för ATP-pension utöver den för året utgående avgiften till ATP. Företagen skulle härigenom under ATP:s uppbyggnadstid få möjlighet att utjämna pensionskostnaden samtidigt som den eljest inträdande minskningen i företagssparandet skulle kunna motverkas.

Utskottet föreslår att utredning sker med uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning enligt angivna riktlinjer. Då det befarade sparandebortfallet har omedelbar aktualitet, är det angeläget att utredningsarbetet bedrivs skyndsamt och med sikte på att förslag till lagstiftning kan föreläggas nästa års riksdag. Såsom i motionerna I: 484 och II: 555 särskilt framhållits bör rätten till skattefri avsättning för utjämning av pensionskostnad tillkomma inte endast aktiebolag utan alla rörelseidkare som deklarerar inkomst enligt bokföringsmässiga grunder.

dels ock att utskottet under punkten B 1) bort hemställa,

B 1) att riksdagen — med bifall till de likalydande motionerna I: 484 av herrar Stefanson och Söderquist samt II: 555 av herr Wedén m. fl. ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 490 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 575 av herr Hjalmarson m. fl., såvitt gäller här berörda fråga — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till nästa års riksdag om åtgärder i syfte att motverka den nedgång i företagssparandet, som kan förutses inträda de närmaste åren som en följd av ATP-systemets införande, varvid i första hand prövas sådan ändring av skattelagstiftningen att rätt medgives — för alla rörelser, oavsett företagsform, vilka deklarerar för inkomst enligt bokföringsmässiga grunder — till skattefri avsättning till konto inom rörelsen för utjämning av pensionskostnad enligt ovan angivna riktlinjer.

III) av herrar *Hagberg, Gösta Jacobsson, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka — under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 490 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 575 av herr Hjalmarson m. fl. — ansett att utskottet under punkten B 2) bort hemställa,

B 2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an-
hålla att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad i nyss-
nämnda motioner anförts

a) efter härom företagen skyndsam utredning för 1962
års riksdag framlägga förslag, innebärande att arbetsgivare
medgives rätt att — utöver de årliga avgifterna för tilläggs-
pensioneringen — skattefritt avsätta medel till egen pen-
sionsfond i syfte att göra pensionsutfästelserna säkrare samt
begränsa kostnadsövertäckningen på framtida generationer,

b) igångsätta förberedande utredning i syfte att — sedan
ATP-fonderna nått en ur likviditetssynpunkt betryggande
storlek och erfarenhet vunnits rörande storleken av arbets-
givarnas frivilliga avsättningar till egna pensionsfonder —
begränsa de årliga pensionsavgifterna till ATP-fonderna till
vad som erfordras för täckande av fondernas utgifter under
året.